

i grundloven. Det er også klart, at man ikke på f.eks. kommunalt niveau kan afholde folkeafstemninger om spørgsmål, der på nogen måde antaster retssikkerheden, sådan som de findes i de vedtagne love. Der er også brug for yderligere afgrænsninger af, hvilke spørgsmål der kan komme til folkeafstemning på kommunalt niveau, selv om der er tale om kommunale anliggender. Skal det f.eks. ved kommunale folkeafstemninger være muligt at gennemtvinge store kommunale udgifter og nedsætte skatterne?

Skal vælgere fra hele kommunen f.eks. kunne stemme om forhold, der alene vedrører en del af kommunens befolkning? Eller er det kun den del af kommunens vælgere, der berøres direkte af forslaget, der skal kunne deltage i folkeafstemningen, f.eks. i forbindelse med skolenedlæggelser, etablering af en losseplads m.v.?

Derfor kræver det meget grundige overvejelser, inden der åbnes for muligheden for folkeafstemninger på baggrund af folkeligt initiativ.

7. Magtbalancen

I grundlovens § 3 præciseres magtdivisionen: »Den lovgivende magt er hos kongen og Folketinget i forening. Den udøvende magt er hos kongen. Den dømmende magt er hos domstolene.« Formuleringerne i grundlovens § 3 om magtdivisionen har i højere grad karakter af en besværgelse end af et klart princip, som efterlevs i praksis. Det er heller ikke et princip, der nødvendigvis altid kan efterlevs.

Der er grund til at være meget opmærksom på, at uklare grænser mellem den lovgivende og udøvende magt kan give problemer med f.eks. ansvarsplacering.

På nogle områder »lov giver« den udøvende magt reelt ved, at regeringen udarbejder bekendtgørelser, cirkulærer m.v., der er meget mere vidtgående end mange love. Det sker bl.a. på baggrund af rammelove, som ikke mindst bliver mere og mere anvendt som følge af Danmarks medlemskab af EU. Rammelove er ikke noget nyt. Derfor er problemet heller ikke nyt. Men anvendelsen af rammelove bliver mere og mere udbredt i dag.

Derimod er Folketingets indblanding i regeringens udøvelse af den udøvende magt af nyere dato, og denne indblanding har været stigende. Det hænger bl.a. sammen med de svage mindretalsregeringer gennem 1970'erne og 1980'erne, som gav mulighed for etablering af alternative flertal. Det kunne man af politiske grunde være tilfreds med. Men forfatningsretligt giver sådanne politiske forhold problemer. Nogle af skandalesagerne under de forskellige

Schlüterregeringer havde formentlig også i et vist omfang deres oprindelse i, at ansvars- og kompetenceforholdet mellem den lovgivende og udøvende magt ikke var klar.

Ansvaret for udøvelsen af den udøvende magt ligger i grundloven entydigt hos regeringen. Men i praksis sker det ofte i et tæt samarbejde med oppositionen, f.eks. ved udformningen af cirkulærer, bekendtgørelser m.v., en praksis, der især var udbredt under de svage borgerlige regeringer i 1980'erne og i begyndelsen af 1990'erne indtil regeringsskiftet i januar 1993, men som langtfra er ophørt, selv om tendensen måske nok i dag er lidt mindre udbredt. Tendensen til, at Folketinget blander sig i detaljer i den udøvende magts kompetence, er også særlig udbredt i situationer, hvor Folketingets flertal ikke havde tillid til bestemte ministre. Den logiske og mest korrekte parlamentariske konsekvens i sådanne situationer er vedtagelsen af mistillidsvotum til de pågældende ministre.

Folketingets faste udvalg kan ikke frikendes for et »medansvar« for sammenblandingen af den lovgivende og den udøvende magts ansvarsområde. Etableringen af de mange faste udvalg i 1972 gav folketingsmedlemmerne større muligheder for at følge lovgivningsarbejdet og lovenes administration på deres udvalgsområder. Det gav også større muligheder for at kontrollere regeringen. Begge dele var i fin overensstemmelse med den tankegang, som ligger til grund for grundlovens § 3. Men det har også medført, at folketingsmedlemmer har bevæget sig ind på områder, der oprindeligt tilhører den udøvende magt. Men uanset dette var Folketingets faste udvalg afgjort et fremskridt, der var med til at styrke Folketinget over for regeringen, og de er kommet for at blive.

Derfor skal eventuelle problemer med, at folketingsmedlemmer blander sig i den udøvende magts kompetenceområde og ikke nøjes med at kontrollere regeringen, formentlig ikke løses ved nye formuleringer i grundloven. I det omfang der er tale om et problem, skal det løses ved en ændret adfærd hos såvel Folketing som regering.

Ideelt set burde folketingsmedlemmer kun lovgive, give brede retningslinjer og vedtage principper samt kontrollere regeringen. Til gengæld skal regeringen turde og evne at regere samt loyalt overholde love og retningslinjer, som Folketinget vedtager. Dette sidste har dog desværre ikke været tilfældet altid, hvilket de mange skandalesager alt for tydeligt vidner om. Og det har naturligt nok været med til at få folketingsmedlemmer til i endnu højere grad at interessere sig for mere administrativt betingede spørgsmål.